

Betygen tudelar samhället

Publicerad här den 29 juli 2017

SAMTLIGA ELVA LEDAMÖTER i en expertgrupp, som 1989 fick i uppgift av regeringen att analysera betygens funktioner och effekter, föreslog att de graderade betygen (5-4-3-2-1) skulle slopas och ersättas med godkänd/ännu ej godkänd. Den betygsutredning som sedan tillsattes av moderaten Beatrice Ask hindrades märkligt nog i direktiven att undersöka alternativ till graderade betyg. Den kom i stället att föreslå den nu gällande betygsskalan A-B-C-D-E-F. Frågan är varför?

Elever mår ju sämre av betygen. Skolsköterskor och kuratorer har funnit att många elever lider av psykisk ohälsa till följd av betygstressen.

Eleverna lär sig ju sämre när de får graderade betyg. De blir mera inställda på det kortsiktiga målet att få betyg i stället för på det långsiktiga målet att lära för livet.

För de skolsvaga eleverna är ju de graderade betygen förödande. De kan inte glädja sig åt de framsteg de gör när de tvingas att jämföra sina prestationer med andra, mera framgångsrika elever. De tappar alltmer av motivation, självförtroende och framtidstro ju fler betygsprov de misslyckas på.

Innehållet i undervisningen trivialiseras. Kraven på rättvisa i betygen leder till krav på att kunskaperna ska kunna mätas. Eleverna går därför miste om mycket av det värdefulla kunnande som inte går att mäta.

Eftersom antagningen till högre utbildningar grundar sig på betygen, så måste dessa vara rättvisa. Men det är de inte och det kan de aldrig bli. Betygskriterierna är alltför luddiga och svårtolkade. Värre är att lärarna i olika hög grad är benägna eller påverkade att sätta glädjebetyg. Några av de sökande gynnas av detta, andra drabbas. Bättre vore om de mottagande utbildningarna själva skötte antagningen. Det är ju de som vet vilka kunskaper, erfarenheter och egenskaper som krävs för den efterföljande yrkesutövningen.

Betygen bidrar till att klyftorna i samhället fortsätter att öka. Betygens enda funktion är att sortera eleverna. Det är elever med välutbildade föräldrar som får höga betyg och hamnar först i kön till eftertraktade utbildningar. Detta kan vara en förklaring till varför

moderaterna slår vakt om de graderade betygen. En annan förklaring kan vara att 45 procent av eleverna med kortutbildade föräldrar får för låga betyg för att få gå till gymnasiet. De kan därför tvingas ta dåliga och dåligt betalda jobb. Detta gillas av det av moderaterna omhuldade näringslivet.

Betygsspärren gör att omkring en femtedel av eleverna inte får börja ett gymnasieprogram. Dessa elever har vanligen ett bräckligt självförtroende efter misslyckanden i skolan. Många har varken skola eller jobb att gå till och ont om pengar. De kan lätt bli byten för värvare till droghandel, prostitution, religiös extremism och annan kriminalitet. Antalet självmord ökar bland ungdomarna och var och varannan dag berättar tidningarna om att en ung människa har dödats i gängstrider. Om dessa elever redan vid skolstarten hade fått en rejäl kompensation för bristerna i språk och annat, skulle de inte ha behövt misslyckas i skolan. Om inte skolan genom betygsspärren hade medverkat till att ungdomar hamnar i detta ut-
anförskap, skulle många liv ha kunnat räddas.

De graderade betygen har blivit till något av en helig ko som icke får ifrågasättas. Några hållbara argument för att behålla dem har inte kommit fram i skoldebatten. Men de som befinner sig på »rätt« sida om klyftan i samhället är röststarka. De tjänar på betygssystemet och de slår därför vakt om det. Det går inte att ändra betygssystemet, säger skolministern. Hellre då stå ut med att eleverna lär sig sämre och mår sämre och att klyftan mellan de rika och de fattiga fortsätter att öka. Annars kan man förlora röster i valet.